

Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων για την πρόταση νόμου «Ο περί Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και Γενικότερα περί Κοινωνικών Παροχών (Τροποποιητικός) (Αρ.2) Νόμος του 2021»

Παρόντες:

Αντρέας Φακοντής

Γιώργος Περδίκη

Σκεύη Κούτρα Κουκουμά

Λίνος Παπαγιάννης

Μάριος Μαυρίδης

Μαρίνος Μουσιούπτας

Μαριέλλα Αριστείδου

Μη μέλη της επιτροπής:

Πανίκος Λεωνίδου

Πάυλος Μυλωνάς

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων μελέτησε την πιο πάνω πρόταση νόμου, η οποία κατατέθηκε από τον πρόεδρό της βουλευτή εκλογικής περιφέρειας Πάφου κ. Αντρέα Φακοντή, τον βουλευτή εκλογικής περιφέρειας Λεμεσού κ. Παύλο Μυλωνά, τον βουλευτή κ. Μαρίνο Μουσιούπτα εκ μέρους της Συνεργασίας Δημοκρατικών Δυνάμεων, τη βουλευτή εκλογικής περιφέρειας Λευκωσίας κ. Ρούλα Γεωργιάδου και τον βουλευτή κ. Γιώργο Περδίκη εκ μέρους του Κινήματος Οικολόγων-Συνεργασία Πολιτών, σε δύο συνεδρίες της, που πραγματοποιήθηκαν στις 6 και 13 Απριλίου 2021. Στο πλαίσιο της πρώτης συνεδρίας της επιτροπής κλήθηκαν και παρευρέθηκαν ενώπιόν της η διευθύντρια του Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες (ΤΚΕΑΑ) του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών οργανώσεων ΠΕΟ, ΣΕΚ, καθώς και της Κυπριακής Συνομοσπονδίας Οργανώσεων Αναπήρων (ΚΥΣΟΑ), της Παγκύπριας Οργάνωσης Αποκατάστασης Αναπήρων (επαρχιακή επιτροπή Λεμεσού) - (ΠΟΑΑ) και του Παγκύπριου Συνδέσμου Συνδρόμου Down. Η Υπηρεσία Διαχείρισης Επιδομάτων Πρόνοιας (ΥΔΕΠ) του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, η ΔΕΟΚ, ο Παγκύπριος Ιατρικός

Σύλλογος (ΠΙΣ), η Οργάνωση Παραπληγικών Κύπρου (ΟΠΑΚ) και η Ομοσπονδία Συνδέσμων Ασθενών Κύπρου (ΟΣΑΚ), παρ' όλο που κλήθηκαν, δεν εκπροσωπήθηκαν στη συνεδρία της επιτροπής.

Σημειώνεται ότι στο στάδιο της συζήτησης της πρότασης νόμου παρευρέθηκε και το μη μέλος της επιτροπή κ. Ρούλα Γεωργιάδου.

Σημειώνεται περαιτέρω ότι για λόγους που προκύπτουν από τους σκοπούς της προτεινόμενης ρύθμισης, καθώς και λόγω έλλειψης χρόνου προς ολοκλήρωση της προβλεπόμενης διαδικασίας συζήτησης, σύμφωνα με τα προαπαιτούμενα στον Κανονισμό της Βουλής, ενόψει της διάλυσης της Βουλής για τη διεξαγωγή βουλευτικών εκλογών, κρίθηκε σκόπιμη η κατά προτεραιότητα συζήτηση της πρότασης νόμου σύμφωνα με τις πρόνοιες το Κανονισμού 40Α του Κανονισμού της Βουλής. Ειδικότερα, για τη συζήτηση της εν λόγω πρότασης νόμου ακολουθήθηκε η προβλεπόμενη διαδικασία συζήτησης, όσον αφορά τα προνοούμενα στον Κανονισμό της Βουλής στάδια συζήτησης, αλλά για σκοπούς επίσπευσης της όλης διαδικασίας τα εν λόγω στάδια έχουν συμπυχθεί.

Σκοπός της πρότασης νόμου που προτείνεται, όπως αυτή αρχικά κατατέθηκε στη Βουλή, είναι η τροποποίηση του περί Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και Γενικότερα περί Κοινωνικών Παροχών Νόμου, ώστε άτομο με αναπηρία το οποίο κατά την πρώτη αξιολόγηση από την Επιτροπή Αξιολόγησης της Αναπηρίας, η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο του Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας, έχει πιστοποιηθεί με μόνιμη ή μη αναστρέψιμη αναπηρία χωρίς τη δυνατότητα αποκατάστασης ή βελτίωσης να μην καλείται από την εν λόγω επιτροπή για επαναξιολόγηση της αναπηρίας σε μεταγενέστερο χρόνο για οποιοδήποτε λόγο.

Περαιτέρω, με τον προτεινόμενο νόμο προβλέπεται η υποχρέωση των προσώπων που αποτελούν την Επιτροπή Αξιολόγησης της Αναπηρίας να δηλώνουν

στο υπό αξιολόγηση άτομο, πριν από την έναρξη της αξιολόγησης, την ταυτότητα (όνομα και επώνυμο) και την ειδικότητα/επάγγελμά τους.

Σύμφωνα με τα όσα κατά τη συζήτηση επί της αρχής ανέφερε ο πρόεδρος της επιτροπής, παρά τις υποδείξεις της αρμόδιας υπουργού να μην καλούνται εκ νέου ενώπιον της Επιτροπής Αξιολόγησης Αναπηρίας άτομα των οποίων η αναπηρία έχει πιστοποιηθεί ως μη αναστρέψιμη, εντούτοις υπάρχουν καταγγελίες από πολίτες και οργανώσεις ότι τέτοιες περιπτώσεις ατόμων με τέτοιου είδους αναπηρίες καλούνται εκ νέου για επαναξιολόγηση από την εν λόγω επιτροπή. Ως εκ τούτου, δήλωσε ο ίδιος, απώτερος στόχος της πρότασης νόμου είναι η νομοθετική επίλυση του ζητήματος αυτού.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τον πρόεδρο της επιτροπής η πρόταση νόμου επιδιώκει να ρυθμίσει την υποχρέωση των μελών τέτοιων επιτροπών να δηλώνουν το ονοματεπώνυμο και την ειδικότητά τους στο υπό αξιολόγηση πρόσωπο, ενημέρωση η οποία αποτελεί ανθρώπινο δικαίωμα των ατόμων αυτών.

Η διευθύντρια του ΤΚΕΑΑ ανέφερε ότι, προκειμένου να συναινέσει το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με τις πρόνοιες της πρότασης νόμου, πρέπει οι πρόνοιες αυτής να τροποποιηθούν, έτσι ώστε να μη δημιουργούνται προβλήματα στην εφαρμογή του Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας. Ειδικότερα, ανέφερε ότι δεν είναι ορθό το ΤΚΕΑΑ να μην μπορεί για κανένα λόγο, όπως προτείνεται στην πρόταση νόμου, να καλέσει εκ νέου πρόσωπο για επαναξιολόγηση. Υπάρχουν περιπτώσεις, εξήγησε, που ένα άτομο, ενώ έχει εγκριθεί για λήψη ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος και επιδόματος αναπηρίας, αιτείται πρόσθετο επίδομα, όπως για παράδειγμα το επίδομα για κατ' οίκον φροντίδα, για τη χορήγηση του οποίου πρέπει να γίνει επαναξιολόγηση του ατόμου αυτού. Επιπροσθέτως, ανέφερε ότι, σπάνια μιν, όμως υπάρχουν επώνυμες, τεκμηριωμένες καταγγελίες τις οποίες το

τμήμα πρέπει να διερευνήσει και ως εκ τούτου ο λήπτης πρέπει να κληθεί εκ νέου για επαναξιολόγηση.

Αναφορικά δε με το θέμα της ανωνυμίας των μελών των επιτροπών αξιολόγησης η ίδια ανέφερε ότι, όταν άρχισε η εφαρμογή του Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας, περί τα τέλη του 2013, τα μέλη των επιτροπών αξιολόγησης γνωστοποιούσαν τα στοιχεία τους στους αιτητές, πρακτική η οποία εγκαταλείφθηκε εντός των πρώτων δύο εβδομάδων, διότι η γνωστοποίηση αυτή δημιουργούσε πολλά προβλήματα στη διαδικασία της αξιολόγησης. Ως εκ τούτου, το τμήμα, ανέφερε συμπληρωματικά, προτείνει είτε τα ονόματα και τα στοιχεία των αξιολογητών να γνωστοποιούνται στον αιτητή με το τέλος της διαδικασίας, ήτοι με την έκδοση και γνωστοποίηση του πορίσματος αξιολόγησης, είτε να γνωστοποιούνται πριν από την αξιολόγηση. Στην τελευταία περίπτωση δήλωσε ότι η ενδεχόμενη χρήση των εν λόγω στοιχείων από τον αιτητή, με σκοπό τον επηρεασμό του πορίσματος της Επιτροπής Αξιολόγησης της Αναπηρίας, πρέπει να στοιχειοθετεί ποινικό αδίκημα.

Η εκπρόσωπος της ΠΟΑΑ ανέφερε στην επιτροπή ότι συμφωνεί με τους σκοπούς και τις επιδιώξεις της πρότασης νόμου και κατέθεσε σχετικό υπόμνημα στο οποίο αναφέρονται μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

1. Τα ανώνυμα ιατροσυμβούλια αντίκεινται σε κανόνες ηθικής δεοντολογίας, αλλά και σε πρόνοιες της ισχύουσας νομοθεσίας.
2. Ο σεβασμός στην εγγενή αξιοπρέπεια των ατόμων με αναπηρίες είναι θεμελιώδης αρχή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία. Η διασφάλιση των δικαιωμάτων των ασθενών είναι αδιαπραγμάτευτη.
3. Ο περί της Κατοχύρωσης και της Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ασθενών Νόμος προνοεί ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα σε πληροφόρηση για τα δικαιώματα του ασθενούς. Όταν ασθενής εισάγεται σε ιατρικό ίδρυμα,

ενημερώνεται για την ταυτότητα και την επαγγελματική θέση όλων όσοι του παρέχουν φροντίδα υγείας, καθώς και για τους κανονισμούς που αφορούν τους όρους και τις διαδικασίες παραμονής και της παροχής φροντίδας υγείας στο εν λόγω ίδρυμα. Κατ' αναλογία όλα τα πιο πάνω πρέπει να ισχύουν και κατά την εξέταση ασθενούς από ιατροσυμβούλια, αφού και αυτά προβαίνουν σε ιατρικές εξετάσεις.

4. Είναι σημαντικό τα άτομα με μόνιμες και μη αναστρέψιμες παθήσεις για τις οποίες η διάρκεια της αναπηρίας είναι εφ' όρου ζωής να μπορούν να απολαμβάνουν κάθε δικαίωμά τους στα επιδόματα, χωρίς να χρήζουν οποιασδήποτε επαναξιολόγησης από τις διάφορες υπηρεσίες του κράτους.

Η εκπρόσωπος της ΠΕΟ ανέφερε ότι συμφωνεί με τους σκοπούς και τις επιδιώξεις της πρότασης νόμου. Ωστόσο, η ίδια εκπρόσωπος ανέφερε ότι η ψήφισή της σε νόμο θα επιλύσει μερικώς το πρόβλημα, ήτοι μόνο για τις περιπτώσεις αξιολόγησης οι οποίες παραπέμπονται στις επιτροπές αξιολόγησης δυνάμει του νόμου που ρυθμίζει το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα. Υπάρχουν ανέφερε και αξιολογήσεις που γίνονται δυνάμει αποφάσεων Υπουργικού Συμβουλίου για άλλα επιδόματα, όπως το επίδομα βαριάς κινητικής αναπηρίας ή το επίδομα τυφλού, που δε θα ρυθμιστούν με την υπό εξέταση πρόταση νόμου. Η ΠΕΟ, τόνισε, θεωρεί ότι η γνωστοποίηση και η διαφάνεια πρέπει να είναι δύο βασικές αρχές της δημόσιας διοίκησης. Επιπροσθέτως, ανέφερε ότι, η ΠΕΟ εισηγείται την ετοιμασία ενός Κώδικα Λειτουργίας και Δεοντολογίας, ο οποίος θα συμφωνηθεί με το κίνημα των αναπήρων, θα διέπει τις επιτροπές αξιολόγησης και θα δεσμεύει και τα δύο μέρη δηλαδή τόσο τον αξιολογούμενο όσο και τον αξιολογητή.

Ο εκπρόσωπος της ΣΕΚ συμφώνησε με τα προβλεπόμενα στην πρόταση νόμου. Ωστόσο, ανέφερε ότι συμφωνεί με την τοποθέτηση της διευθύντριας του ΤΚΕΑΑ ότι πρέπει οι γιατροί που συμμετέχουν στις εν λόγω επιτροπές να προστατεύονται, σε

διαφορετική δε περίπτωση δε θα υπάρχει ενδιαφέρον από ιατρούς και άλλους επαγγελματίες υγείας να συμμετέχουν σε τέτοιες επιτροπές. Σε ό,τι αφορά δε το δικαίωμα της επιτροπής για επαναξιολόγηση, συμφώνησε με την ίδια εκπρόσωπο ότι δεν πρέπει να αποκλειστεί εντελώς.

Ο εκπρόσωπος της ΚΥΣΟΑ ανέφερε ότι συμφωνεί με τις πρόνοιες της πρότασης νόμου και κατέθεσε σχετικό υπόμνημα για τις θέσεις της οργάνωσης, οι οποίες συνοψίζονται στα ακόλουθα:

1. Η ΚΥΣΟΑ εξέφρασε από την αρχή την κάθετη διαφωνία και πλήρη αντίθεσή της στην εισαγωγή και εφαρμογή στη χώρα μας του λεγόμενου «Συστήματος Αξιολόγησης της Αναπηρίας, της Λειτουργικότητας και της Υγείας (ICF)», που επιβλήθηκε υποχρεωτικά στα άτομα με αναπηρίες παρά την αντίθεση και τις αντιδράσεις της τεράστιας πλειοψηφίας των διαφόρων οργανώσεων για παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων τους. Οι διαδικασίες που διενεργούνται στο πλαίσιο του πιο πάνω συστήματος παραβιάζουν κατάφορα τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 2011.
2. Η κατ' επανάληψη αξιολόγηση της αναπηρίας του ίδιου προσώπου, θεωρώντας την ως ένα πρόβλημα υγείας, μια «αρρώστια» που με διάφορες θεραπευτικές μεθόδους ή ακόμα και με την πάροδο του χρόνου μπορεί να βελτιωθεί, παραβιάζει τη σύμβαση η οποία προνοεί ότι η αναπηρία είναι μια κατάσταση μόνιμη ή μακροχρόνια που διαμορφώνεται με την αλληλεπίδραση των σωματικών, νοητικών, αισθητηριακών ή ψυχοκοινωνικών διαταραχών με τα εμπόδια που τίθενται από το περιβάλλον και την κοινωνία γενικότερα.
3. Η συνομοσπονδία συμφωνεί με την πρόνοια στην πιο πάνω πρόταση νόμου για υποχρέωση των προσώπων που αποτελούν την Επιτροπή Αξιολόγησης της Αναπηρίας να δηλώνουν στο υπό αξιολόγηση άτομο την ταυτότητα και την

ειδικότητά τους πριν από την έναρξη της αξιολόγησης, διότι με τον τρόπο αυτό θα τερματιστούν ο εξευτελισμός της αξιοπρέπειάς τους ενώπιον της εκάστοτε επιτροπής αξιολόγησης, η έκδοση αντιφατικών πορισμάτων αξιολόγησης και η αχρεία εκταμίευση χρηματικών πόρων για αξιολόγηση της αναπηρίας ατόμου η οποία έχει ήδη κριθεί ως μια μόνιμη και μη αναστρέψιμη κατάσταση. Η γνωστοποίηση των στοιχείων των αξιολογητών θεωρείται αυτονόητη διαδικασία που εφαρμόζεται στις πλείστες ευνομούμενες δημοκρατικές πολιτείες, συνάδει με τη σύγχρονη ιατρική δεοντολογία, βασίζεται στην προσέγγιση ανθρώπινων δικαιωμάτων και διασφαλίζει τις αρχές της νομιμότητας της σύνθεσης μιας επιτροπής, της αντικειμενικότητας της διαδικασίας, καθώς και της αμεροληψίας των επαγγελματιών υγείας που εκάστοτε την αποτελούν.

Ο εκπρόσωπος του Παγκύπριου Συνδέσμου Συνδρόμου Down συμφώνησε με τους σκοπούς και τις επιδιώξεις της πρότασης νόμου και σε γραπτό υπόμνημα που κατέθεσε εισηγήθηκε την προσθήκη πρόνοιας στην υπό εξέταση πρόταση νόμου, ώστε η αξιολόγηση ατόμων με εκ γενετής παθήσεις/αναπηρίες να γίνεται μόνο με την προσκόμιση των απαραίτητων ιατρικών πιστοποιητικών χωρίς τη φυσική παρουσία των ατόμων αυτών, εκτός εάν αυτό επιβάλλεται από τεκμηριωμένους και εξειδικευμένους λόγους.

Σημειώνεται ότι σε μεταγενέστερο στάδιο η διευθύντρια του ΤΚΕΑΑ απέστειλε γραπτή επιστολή στην επιτροπή με συγκεκριμένες εισηγήσεις για τροποποίηση της πρότασης νόμου, βάσει των όσων προφορικά είχε αναφέρει κατά τη συνεδρία της επιτροπής.

Υπό το φως των πιο πάνω, η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων αποφάσισε να επιφέρει στο κείμενο της πρότασης νόμου τις ακόλουθες τροποποιήσεις:

1. Την προσθήκη πρόνοιας, ώστε όσον αφορά άτομο με εκ γενετής αναπηρία, του οποίου η αναπηρία πιστοποιείται από εξειδικευμένο ιατρικό κέντρο ή από ειδικό ιατρό ως αναπηρία μόνιμη ή μη αναστρέψιμη, χωρίς τη δυνατότητα αποκατάστασης, η αξιολόγηση και πιστοποίησή του από την Επιτροπή Αξιολόγησης της Αναπηρίας να γίνεται μόνο με την προσκόμιση των ιατρικών πιστοποιητικών και η φυσική παρουσία του ατόμου αυτού ενώπιον της Επιτροπής Αξιολόγησης της Αναπηρίας να απαιτείται μόνο για τεκμηριωμένους και εξειδικευμένους λόγους για τους οποίους το άτομο αυτό πρέπει να ενημερώνεται εκ των προτέρων.
2. Την προσθήκη πρόνοιας, ώστε ο αιτητής να ενημερώνεται εκ των προτέρων ότι η χρησιμοποίηση των στοιχείων των προσώπων που αποτελούν την Επιτροπή Αξιολόγησης της Αναπηρίας, με σκοπό τον επηρεασμό του πορίσματος της εν λόγω επιτροπής, αποτελεί ποινικό αδίκημα το οποίο θα τιμωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις της υφιστάμενης νομοθεσίας.
3. Την προσθήκη πρόνοιας, ώστε το πόρισμα της Επιτροπής Αξιολόγησης της Αναπηρίας να κοινοποιείται στον αιτητή σε εύλογο χρονικό διάστημα από την ολοκλήρωση της αξιολόγησης.

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αφού έλαβε υπόψη όλα όσα τέθηκαν ενώπιόν της, ομόφωνα εισηγείται στη Βουλή την ψήφιση της πρότασης νόμου σε νόμο, όπως αυτή έχει τελικά τροποποιηθεί με βάση τα πιο πάνω και αφού έτυχε των αναγκαίων νομοτεχνικών βελτιώσεων.

20 Απριλίου 2021

Αρ. Φακ. 23.02.062.077-2021

ΚΛΧ/ΜC